

Rajavartiolaitoksen esikunta
Ylitarkastaja Pietari Vuorensola

16.05.2016

HE 72/2016 vp

Eduskunnan puolustusvaliokunnalle

Hallituksen esitys laiksi kansainvälisen avun antamista ja pyytämistä koskevasta päätöksenteosta

Rajavartiolaitoksen näkemyksen mukaan hallituksen esityksen mukainen lakiehdotus turvaa Rajavartiolaitoksen kansainvälisen avun antamisen ja vastaanottamisen toimintamallit siinä määrin, että päätöksentekoa koskeva säätely voidaan toteuttaa myös esitetyllä tavalla vaikka kansainvälisen avun antamista koskevasta päätöksenteosta olisi voitu säätää Rajavartiolaitoksen erityispiirteet parhaiten huomioon ottavalla tavalla toimialakohtaisessa lainsäädännössä.

Rajavartiolaitos painottaa, että kansainvälisen avun antamista ja pyytämistä koskevassa päätöksenteossa esittelyvastuun on säilyttävä valtioneuvoston ohjesäännön mukaisella toimivaltaisella ministeriöllä. Tämä on huomioitu lakiehdotuksen 2 §:n 1 momentissa ja sen perusteluissa sekä lain 1 §:n perusteluissa. Niiden mukaan päätöksenteko valtioneuvostossa tehdään asianomaisen ministeriön esittelystä. Asianomainen toimivaltainen ministeriö määräytyy valtioneuvostosta annetun lain ja valtioneuvoston ohjesäännön mukaan. Rajavartiolaitos pitää tärkeänä, että kuten kansallisissa häiriötilanteissa niin myös kansainvälisen avun tilanteessa toimitaan normaalien päätöksentekomallien ja toimivaltuuksien mukaisesti.

Rajavartiolaitoksen näkemyksen mukaan ehdotetun lain mukainen päätöksentekomenettely tulee rakentaa sellaiseksi, että sillä ei luoda esteitä eikä hidasteta olemassa olevien kansainvälisen avun vastaanottamista ja pyytämistä koskevien mekanismien ja välineiden soveltamista. Tämä näkemys on kirjattu erityisesti hallituksen esityksen tavoitteita koskevaan 3.1 jaksoon ja 1 §:n perusteluihin.

Käsiteltävänä oleva hallituksen esitys ei määrittele kansainvälisen avun sisältöä vaan tämä määritellään toimialakohtaisessa lainsäädännössä, esimerkiksi rajavartiolaitaissa, poliisilaissa tai pelastuslaissa. Kulloinkin kyseessä olevassa kansainvälisen avun antamista tai pyytämistä koskevassa tilanteessa on oltava selvää, miten avusta päätetään. Huomiota on näin ollen kiinnitettävä erityisesti lakiehdotuksen soveltamisalasäännöksiin.

Rajavartiolaitaissa (578/2005) on säädetty Euroopan rajavartijaryhmän pyytämisestä (15 a §), Euroopan rajavartijaryhmään osallistumisesta (15 b §), sekä Rajavartiolaitoksen osallistumisesta kansainväliseen tehtävään sekä teknisen tai operatiivisen avun pyytämisestä (15 c §). Näitä tilanteita koskeva päätöksenteko jäisi kansainvä-

lisen avun antamista ja pyytämistä koskevasta päätöksenteosta annetun lain soveltamisalan ulkopuolelle, jollei jokin 1 §:n 1 momentin kohdista tulisi sovellettavaksi.

Hallituksen esitys liittyy sisäministeriössä valmisteltavana olevaan hallituksen esitykseen, jolla esitetään tarkistettavaksi sisäministeriön kansainvälisen avun antamista ja vastaanottamista koskevaa lainsäädäntöä. Rajavartiolakiin on tarkoitus lisätä uusi 15 d §, joka tulisi sovellettavaksi pyydettyä tai annettaessa apua rajaturvallisuuden ylläpitämiseksi (rajaturvallisuusapu) osana Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 222 artiklan mukaista yhteisvastuulausekkeen täytäntöönpanoa. SEUT 222 mukaisen rajaturvallisuusavun pyytämistä ja antamista koskevaan päätöksentekoon sovellettaisiin lakia kansainvälisen avun antamista ja pyytämistä koskevasta päätöksenteosta.

Lakia kansainvälisen avun antamista ja pyytämistä koskevasta päätöksenteosta sovellettaisiin sen 1 §:n mukaan päätöksentekoon muun muassa silloin, kun kyse olisi avusta, johon sisältyisi sotilaallisten voimakeinojen käyttöä. Ehdotetun lain sotilaallisella voimakeinoavulla ei tarkoiteta rajavartiolain 77 a §:n mukaista sotavarusteeksi hankitulla aseistuksella tapahtuvaa asevoiman käyttöä, jota poliisilla on oikeus saada rajavartiolaitokselta merialueella. Ehdotetun lain mukainen sotilaallisia voimakeinoja koskeva päätöksentekomenettely mukaan lukien kiireellisessä menettelyssä päättäminen ei siten koskisi Rajavartiolaitoksen edellä mainittuja sotilaallisia voimakeinoja, vaan vain Suomen puolustusvoimien tai toisen valtion asevoimien sotilaallisia voimakeinoja.

Sotilaalliset voimakeinot on määritelty puolustusvoimista annetun lain 4 §:ssä, jossa sotilaallisilla voimakeinoilla tarkoitetaan sotilaan henkilökohtaisen aseensa ja sitä voimakkaampaa asevoiman käyttöä. Sisäministeriössä valmisteltavalla hallituksen esityksellä on tarkoitus muuttaa rajavartiolain 77 a §:ää niin, että selkeyden vuoksi siinä luovuttaisiin kokonaan käyttämästä sotilaallisen voimakeinon määritelmää. Pykälässä säädettäisiin sotilaallisten voimakeinojen käyttöä edellyttävän virka-avun sijasta sotavarusteeksi hankitulla aseistuksella tapahtuvasta voimakeinojen käyttöä edellyttävästä virka-avusta.